

Asia: VN/13333/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (valmistavan opetuksen lisäopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitus)

Lausunnonantajan lausunto

Mitä mieltä olette perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta?

Lisäopetukseen fokusoiminen on tarpeen. Yläkouluikäisiin myöhään peruskouluun saapuviin oppilaisiin panostaminen onnistuessaan vähentää tämänhetkistä toiselle asteelle kohdistuvaa suurta painetta. Lisäksi lisäopetus voi auttaa monia tilapäisesti koulupolullaan järkkyyneitä oppilaita löytämään opintopolun ja etenemään jatko-opintoihin.

Esityksessä viitataan Raisa Harju-Autin (2022) väitöskirjaan, jossa hän kuvaa monipuolisesti kielellisesti tuetun opetuksen mallia yläkoululaisten aineenopetuksessa. Lisäopetuksen voisikin kohdentaa perusopetuksen oppiaineiden peruskäsitteiden opiskeluun Harju-Autin kuvaamalla tavalla. Toisaalta esityksessä mainitaan, että kohteena olisivat erityisesti puutteellisen luku- ja kirjoitustaidon oppilaat, jolloin opetus suuntautuisi vielä selkeämmin lukutaidon perusalkeisiin.

Olipa kyseessä yläkoulun oppiaineiden aineenopetuksen kielellinen tukiresurssi tai alakouluiän ohittaneiden oppilaiden luku- ja kirjoitustaidon opetus, tulisi tarkastella myös opettajanpätevyyksiä. Kuka on kelpoinen antamaan lisäopetusta? Miten lukemista opetetaan silloin, kun aapisikä on ohitettu? Miten opitaan kirjoittamaan kieltä, jota ei vielä osata? Kuka voi opettaa yhteiskuntatiedon/ biologian/ katsomusaineiden/ matematiikan käsitteitä kielitietoisesti, jollei näiden aineiden aineenopettaja ole riittävän kielitietoinen sitä tekemään? Olisikin syytä kartoittaa opettajien osaamisalueet ja tarpeet. Karvin kartoituksessa (Venäläinen ym., 2022) opettajat kaipasivat jo nyt lisää täydennyskoulutusta heikkojen oppilaiden tukemiseen, oppimisvaikeuksiin sekä oppilaiden kielitaidon ja tieto- ja taitotason arviointiin. Kun lisäopetus kohdentuu juuri näihin ryhmiin, päteviä opettajia voi olla vaikea löytää tai saada pysymään tehtävässä, mikäli koulutus ei pysy ajan tasalla.

Tämänhetkinen aineenopettajien pedagoginen koulutus tai luokanopettajien koulutus ei anna kaikille valmiuksia valmistavan opetuksen opettajan tehtävään. Esimerkiksi Helsingissä aiheesta kiinnostuneet luokanopettajaopiskelijat voivat halutessaan valita valmistavan opetuksen didaktiikan kurssin (5 op) ja muita sitä tukevia kursseja. Kielellisesti tuetun aineenopetuksen didaktiikkaa ei varsinaisena sisältönä opeteta ainakaan Helsingissä, eikä mahdollisesti missään muuallakaan. Kyse on opettajan ammattitaidosta ja kyvystä soveltaa kielitietoisuuden periaatteita käytäntöön. Valitettavasti tällä hetkellä koulut palkkaavat valmistavaan opetukseen usein täysin kouluyhteisön ulkopuolisia opettajia, joilla ei ole käsitystä kielitietoisuuden opetuksen käytännöistä – eikä myöskään mahdollisuutta syvälliseen yhteistyöhön muiden opettajien kanssa.

Salla-Maaria Suuriniemi (2023) kuvaa ajankohtaisessa väitöskirjassaan koulujen kielitietoisuuden tämänhetkistä tilaa: se näkyy paikallisissa opetussuunnitelmissa, opettajien asenteissa ja oppimateriaaleissa. Sen tulisi kattaa myös opettajien koulutuksen. On valitettavaa, että uudistus ei pyri säättämään perusopetukseen valmistavan opetuksen opettajan pätevyyksistä ja kelpoisuudesta, vaikka tässä eksplikoidaan uusia vaateita opettajan työnkuvaan kielellisesti tuetun aineenopetuksen muodossa. Valmistavan opetuksen opettajan työnkuva Suomessa tutkinut Tatsiana Shestunova (2022) on kuvannut työn moniulotteisuutta, ja samaa kuvaavat Karvin selvityksen opettajat (Venäläinen ym., 2022).

Onko perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus mielestänne tarpeellinen?

Uudistus on tarpeellinen askel vastasaapuneiden kielellisen integraation kohentamisessa. On myös yksiselitteisesti hyvä asia, että lisäopetus on lähtökohtaisesti perusopetusta ja lisäopetuksen oppilaat ovat perusopetuksen oppilaita, eikä opetus ole jokin opetussuunnitelman ulkopuolinen kokonaisuus.

Vaarana on kuitenkin edelleen, että paikallisesti aletaan toteuttaa opetusta siten, että vastasaapuneet eristäytyvät tai eristetään kahdeksi vuodeksi muusta koulutyöstä, että heille osoitetaan tila koulusta erillään, että opettaja tulee kouluyhteisön ulkopuolelta, että kontakteja perusopetuksen oppilaisiin ei tueta eikä pääse syntymään. Vaikka valmistavan opetuksen opetussuunnitelma painottaa integraatiota valmistavan opetuksen alusta asti, tämä ei toteudu kaikissa kouluissa likimainkaan opetussuunnitelman kuvaamalla tavalla – tästä ovat kertoneet sekä Karvin kartoituksen opettajat maanlaajuisesti (Venäläinen ym., 2022) että opettajat erilaisissa koulutustilaisuuksissa mm. Helsingissä. Opettajien mukaan oppilaiden suurin tarve on saada vuorovaikutuskontakteja suomea/ruotsia arjessa puhuviin oppilaisiin, sillä vain tämä auttaa oppilaita oppimaan arjen suomea/ruotsia (Ahlholm, Väättäinen & Latomaa, 2023).

Onko perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen rahoitusratkaisu toimiva?

Karvin kartoituksessa (Venäläinen ym., 2022) rehtorit pitivät aiempaa valmistavan opetuksen rahoituslaskuria mutkikkaana. Olisikin hyvä pohtia, mutkistuuko laskutapa entisestään ja olisiko sitä mahdollista yksinkertaistaa.

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottamista koskevaan osuuteen esityksessä?

-

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen indeksisäännöstä koskevaan osuuteen esityksessä?

-

Onko teillä muuta lausuttavaa esitysluonnoksesta (esim. vaikutusarvioinnit)

Lähteet

Ahlholm, M., Väättäinen, E. & Lomama, S. (2023). Vastasaapuneet ja osallisuuden rakentuminen yhteisissä ja erillisissä luokkahuoneissa. Teoksessa N. Hynninen ym. (toim.) Kieli ja osallisuus. AFinLAN vuosikirja 80. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 17–47.
<https://doi.org/10.30661/afinlavk.127123>

Harju-Autti, R. (2022). Kielellisesti tuettu opetus. Yläkouluikäiset maahanmuuttajaoppilaat opetuskieltä ja oppiainesisältöjä oppimassa. Tampereen yliopiston väitöskirjat 711.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2666-1>

Shestunova, T. (2022). Teachers' challenges in preparatory classes: a socio-ecological perspective. Teachers and Teaching, 28(4), 496–515. <https://doi.org/10.1080/13540602.2022.2062750>.

Suuriniemi, S. (2023). Monikielistyvä koulu ja kielitietoisuus: Perusopetuksen opetussuunnitelmien, opettajien ja oppikirjojen kieliorientaatiot. Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/565117>

Venäläinen, S., Laimi, T., Seppälä, S., Vuojus, T., Viitala, M., Ahlholm, M., Lomama, S., Mård-Miettinen, K., Nirkkonen, M., Huhtanen, M. & Metsämuuronen, J. (2022). Kielellisiä taitoja ja koulunkäyntivalmiuksia. Valmistavan opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tila ja vaikuttavuus-arviointi. Julkaisut 19:2022. Karvi.
https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_1922.pdf

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[KTDK_lausunto_esitysluonnos_peruopetuslaki_lisäopetus.pdf](#)

Pellikka Laura

Helsingin yliopisto - Kasvatustieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto